

Protestáns összefogás Európában az identitás megőrzéséért

Hannoverben tanácskozott a Nyugat-európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége

Ez év augusztus 28-ától 30-ig Hannoverben tartotta éves közgyűlést a nyugat-európai magyar protestánsokat tömörítő szervezet.

Az alkalom közös vacsorával indult az erdőszéli, ám a belvárostól nem nagy távolságra lévő ifjúsági szállóban, amely az egész rendezvény helyszíne is volt egyúttal. A konferencia hivatalos megnyitása, valamint a köszöntések és a műsorterv megbeszélése után esti programként a hannoveri királyi kertben barokk zene és fényjáték szórakoztatta a résztvevők mintegy harmincfős csapatát.

Másnap délelőtt három előadás szerepelt a programban: Elsőként e sorok írója számolhatott be az *Útitárs* szerkesztőjeként az elmúlt másfél év tapasztalatairól, a munka örömteli oldalairól és a felmerülő nehézségekről. Ezek között elsőként azt említette meg, hogy a különböző célcsoportoknak a lappal szemben támasztott igényei igen szerteágazóak. Az előterjesztést beszélgetés követte, amelyben a szerkesztőt biztató szavakkal, de – leginkább református részről – némi kritikával is illették azért, amiért az újság a „magyar evangéliumi lap” alcím ellenére is túlságosan lutheránus szemléletben, az itthoni egyházi viszonyokat figyelembe véve íródik. Példaként hozták a szövetség

A konferencia záró istentiszteletén

amely a németországi magyar protestánsok jövőjét biztosítaná. A jelenlévő gyülekezeti képviselők kérték az előadót, hogy mielőbb vegye fel a kapcsolatot az anyaországi evangélikus és református egyház illetékes vezetőivel, és tárgyaljon a németországi magyar gyülekezetek jövőjéről. Meghallgatta a gyülekezetek (München, Stuttgart, Ulm, Köln, Hannover) hozzászólását, és az ügyek személyes és jóindulatú támogatását és rendezését ígérte.

Harmadik előadásként *Bálint István János* könyvbemutatóját

tektől napjainkig. A jelenlévők nagy érdeklődéssel hallgatták a bemutatót, és vásároltak a műből.

Az ebédszünetben sorra kerülő városnézés után – melyet a Hannoverben élő és a konferenciát szervező *Dózsa Éva* vezetése tett különösen élvezetessé – délután folytatódott a program. A szövetség közgyűlése keretében a jelenlévő gyülekezetek beszámoltak az elmúlt év eseményeiről, a gyülekezetekben folyó munkáról, beleértve az örömteli eseményeket, de a nehézségeket, kihívásokat is. Általánosságban a diaszpóra-létből fakadó nagy földrajzi távolságok jelentik a magyar protestáns közösségek összetartásának nehézségeit. A küldöttek beszámoltak ezen felül arról is, hogy az anyagi források szinte mindenütt apadnak, a támogatások összege Európa-szerte mindenhol csökken. A hozzászólások legnagyobb része ennek ellenére kifejezetten bizakodó hangvételű volt, mivel élő gyülekezetekről van szó, ahol a „lelkek” adottak, csak a struktúra nincs mindig biztosítva.

Másnap délelőtt a helyi magyar protestáns gyülekezettel együtt mintegy hetven fő vett részt a záró istentiszteleten, és ünnepelel közösen az úrvacsorát. Az alkalmon két evangélikus lelkész, *Gémes Pál*, a szövetség elnöke és Molnár-Veress Pál, valamint két református lelképásztor, a házigazda *Csákvári Dániel* és *Varga Pál*, a szövetség társelnöke szolgált. A konferencia kötetlen hangvételű befejezését jelentette az ebéd, amelyet a helyi magyar gyülekezet tagjai készítettek, és amelyet a küldöttek a vendéglátókkal együtt a hannoveri református templom gyülekezeti helyiségében fogyasztottak el.

SZÜCS PETRA

A boldogság „ad fontese”

Reformációi gondolatok

Jézus boldogmondásai alapján (Mt 5,1-10)

Korunk egyik divatos betűszava a VIP, mely az „igen fontos személy”-eket jelöli („very important person”). A történelemben is találunk fontos személyiségeket, akikre az utókor emlékezhet. A reformáció október 31-i emléknapja is alkalmas arra, hogy egy igen fontos személyre emlékezzünk. Feltételezem, mindnyájan arra gondolunk most, hogy a kilencvenöt tételét a wittenbergi vártemplom kapujára kiszégező *Luther Mártonról* lehet szó... Én mégsem rá gondoltam, hanem arra, aki Luthernél ezeröttszáz évvel korábban élt, aki a forrás, az élő evangélium, aki egyszer felment a hegyre, hogy a köré gyűlő tanítványokat taníthassa arra, hogyan lehetnek boldogok. Reformátoraink is e boldogságot kutatták és lelték meg, mert rátaláltak a legősibb forrásra, Jézus Krisztusra. Erre figyeljünk ma is, amikor a reformációra emlékezünk.

Sokféle nézőpont létezik, amely elemezni és magyarázni próbálja, mi és miért is történt 1517-ben és az azt követő években. Különböző szakemberek – szociológusok, történészek, közgazdászok, bölcsészek, fizikusok – eltérően látják mindezt. Mindegyikük látásmódjában van valami igazságmag, mégis tudnunk kell: egyik kép sem hiteles!

Ha valakit meg akarunk ismereni, általában tőle magától lehet a legjobban. Luther és az egész reformáció megértésében pedig a teológus látásmódja az egyetlen kulcs: az Ige, amely ma is szól hozzánk lelkünk képzeletbeli hegyéről, ha vállaljuk azt, hogy a tanítványokhoz hasonlóan mi is lábaihoz telepedjünk. A reformáció megértésének egyetlen kulcsa, hogy az evangélium által maga Isten munkálkodott szolgáltaiban! E nélkül a látásmód nélkül Luther is, és a többi reformátor is érthetetlen, zavaros alaknak tűnhet csak sokak számára. A teológiai látásmóddal azonban minden világossá válik.

Fordítsuk tekintetünket az igazi forrás felé. A humanizmus „ad fontese” (= vissza a forráshoz) elve ugyan sokszor vezette félre eme irányzat neves képviselőit (például *Erasmust*), ezért Luther gyakran vitázott velük, mégis egyúttal sokat köszönhet nekik, hiszen ez az elv segítette abban, hogy megtalálja Jézus Krisztust. Azt, aki a hit végső és egyetlen forrása. Hiszen nem az a lényeg, hogy egy szerzetes kereste a kegyelmes Atyát, és nem elégedett meg az egyház rigorózus, szigorú istenképével. Mindez fontos ugyan, de semmit nem ér. Mindaz, amit mi teljesítünk, Isten szemében sem-

mit nem ér, és ezért nem is vezethet boldogságra.

Jézus máshol tárja fel előttünk ennek titkát: boldogok, akiknek semmijük sincs, amitől boldognak tarthatnák őket. Azok boldogok, akik kiüresítve, *leszegényedve* állnak Isten elé, mint akiknek semmijük sincs, és csak a kegyelemben reménykedhetnek. A *sírók*, akik semmi vigasztalást nem tudnak találni maguknak, így csak Istenben reménykedhetnek. A *szelídek*, akik lemondanak arról, hogy bárkire is ráerőszakolják magukat – még arról is, hogy Isten szeretetét kényszerítsék ki. Az *igazság után epe-dők*, akik felismerték öngazságuk értéktelenségét, és Isten igazsága után vágnak. Az *irgalmasok*, akik az Atyától eltanulták, hogy szánják a másikat. A *tiszta szívűek*, akiknek szeme is tiszta ahhoz, hogy megláthassák Isten. A *békességre törekvők*, akik készek engedni a másik érdekében. És végül a *mártír üldözöttek*, akiket ki nem állhat a világ, mert ki merik mondani az igazságot. Boldogok, mert tudják, hogy még az életük sem lehet drága a mennyek országához viszonyítva.

Ez a boldogság forrása, mert az egyetlen forrás hozta el közénk, az élő Ige. Ezért volt fontos Luther számára, hogy az írott ígét tartsa, mert tudta, hogy azok „róla tesznek bizonyosságot”. Éppen ezért nem az a fontos, hogy egy szerzetes kereste Istent, és megtalálta az Igében, Jézus Krisztusban – bár már ez is szívet melengető eredmény –, hanem az a fontos, hogy Isten kereste ezt az ágostonos szerzetest, és meg is találta.

Így keres mindnyájunkat: egy hatalmas radarkészülékkel pásztázza a kietlen, hullámmó, viharos tengert: mikor villan fel valami, mikor siethet a mentőegység a hajótöröttért, mikor emelheti a hajóba? Isten országának rendje azonban annyira különbözik e világ törvényeitől, hogy a Jézus által felkínált boldogság nem attól függ, hol szállunk ki a hajóból, hanem attól, hogy beszálltunk-e. Beszálltunk-e Jézus Krisztus hajójába, amely lelki szegényeket visz a rév felé: *sírókat, szelídeket, igazságra éhezőket, irgalmasokat, tisztákat, békeket, igazságért üldözötteket*. Ők az igazi boldogok, mert részesedhetnek Isten országában. Megéri elvázatni ezt az utat követni, amely elvezet a boldogság örök forrásához.

MESTERHÁZY BALÁZS

Az írás a Berzsényi Dániel Evangélikus Líceum Gimmázium, Kollégium és Szakképző Iskola 2008. évi reformációi istentiszteletén elhangzott igehirdetés szerkesztett változata.

„Városnézés” – Hannover 1945-ben

protestáns összefogását, hangot adva annak a reményüknek, hogy a két felekezet itthon is hamarosan hasonlóképpen kíván egymással együttműködni.

Ezt követően *Thorsten Leifser*, a Németországi Evangélikus Egyház (EKD) emberi jogokért és bevándorlásért felelős referense tartott rövid előterjesztést arról, hogy feladatának tekinti egy olyan szerződés kidolgozását,

hallgathatták meg a résztvevők. *Molnár-Veress Pál*, svédországi magyar lelkész meghívására *Bálint István* bemutatta a *Szilágyságról* szerkesztett új, vaskos könyvét *Örök Szilágyság* címmel. A több mint ezeroldalas mű – a szerző kolozsvári és nagyváradi könyvei után – igen értékes dokumentum a hajdani Közép-Szolnok és Kraszna vármegyék egyházi és kulturális történetéről a kezde-

ASSISI SZENT FERENC

Naphimnusz

Felséges Úr, mindenható s jó mindenek felett!
Tied a dicsőség, dicséret, áldás
és minden tisztelet!

Minden Téged illet, Felség, egyedül
s nincs ember, aki Téged méltón emleget.
Dicsérjen s áldjon, én Uram
kezdednek minden alkotása,
különösen bátyánk-urunk, a Nap,
ki nappalt ád, világít és minket megvidámít.
Fényes ő és ékes ő és sugárzó roppant ragyogása
felséges arcod képmása.

Áldjon, én Uram, asszony-nénénk, a Hold és minden csillagok,
kiket az égre szórtál és szépek most és kedvesek és
csillogók.

Áldjon, én Uram, a mi öcsénk, a Szél,
az Ég s a Lég s a Hó s a Hó s a derűs és borús idő,
kik által éltetsz mindent, ami él.

Áldjon, én Uram, hűgünk, a Víz,
oly tiszta, hasznos, jóleső, alázatos és kedves ő.

Áldjon, Uram, mi testvérünk a Tűz,
kit világgal az éjszakába gyújtasz.

Szépséges és hatalmas, erős és felvidult az.

Áldjon, Uram, mi Földanya-nénénk,
ki tart és táplál minket, hogy megélnénk,
ki fűvet hajt és gyümölcsöt terem és sok színes
virággal élénk.

Áldjon, én Uram,

minden ember, kit háborúság, baj, gyötrelmem ért,
de tűr és megbocsát szerelmedért.

Boldogok, kik mindent békén viselnek,

Te nyújtasz nekik, Felség, egykoron babért.

Áldjon, én Uram,
mi nővérünk, a testi Halál,
ki minden élő embert megtalál.

Akik halálos bűnbent halnak meg, jaj azoknak,
boldogok, akik szentséges akarathoz igazodnak,
nem tesz kárt bennük második halál.

Dicsérjétek s áldjátok az Urat,
s adjatok hálát Neki,

s roppant alázattal szolgáljatok Neki!
(Dsida Jenő fordítása)

Bizalom nélkül nem megy...

Gondolatok a teremtés hete kapcsán

„Minden mi él, csak téged hirdet.
Minden dicsér, mert mind a műved.
Azzal, hogy él, ezt zengi néked: di-
csérlek én, dicsérlek téged!”

A fenti idézet, amely egy jól ismert ifjúsági énekből való, óhatatlanul eszembe juttatja egy kedves emlékeket. Valamikor a kilencvenes évek közepén történt, az első olyan táboraim egyikében, ahová már nem gyerekként, hanem „nagyként”, mintegy segítő státuszban mentem. Persze korántsem voltam még felnőtt, de tekintve, hogy a táborozók átlagéletkorukra tíz-tizenegy év körül volt, „joggal” gondolhattam a magam talán tizenhét évével, hogy „bizony, én már nagy vagyok itt.” Az idézett sorok pedig nem másért jutottak eszembe, mert itt vettem először gitárt a kezembe a D, h, G, A akkordokat próbálgatva, melyek ennek az éneknek a kíséretéhez voltak nélkülözhetetlenek. A táborvezető, aki egyébként az énekek gitáros kíséretét is biztosította a tábor ideje alatt, erre a – gyakran kívánt – énekre mindig átadta nekem a hangszerét, és türellemmel nézte el ügyetlenkedésemet. Ugyanez a türelem jellemezte a táborozókat is: egy szóval sem nehezményezték, hogy éneklés közben, az akkordváltás előtt eleinte öt-hat másodpercet is kellett várniuk, amíg ez a „gitározni akaró lány” végre megtalálta és elpengette a helyes akkordfogást.

Nem untatni akarom most az olvasót saját személyes történetemmel, csak példaként jutott eszembe ez az emlék. Annak példaként, hogy a bizalom talán a legfontosabb eszköz, amely a fejlődésünkben szerepet játszik. Bizott bennem a táborvezető, és bíztak bennem a gyerekek is, hogy gyakorlással menni fog. És ment. Idővel már csak két másodpercet kellett várni a megszólaló akkordra, majd flottul megszólalt a szükséges pillanatban. De tovább is megyek. Majd másfél évtized távlatából ez a történet nekem az említett táborban betöltött funkcióm, akkori helyzetem metaforája is egyben: „köztes” korosztályként – sem gyerek, sem igazi táborvezető nem voltam

még ekkor – mindkét „generációtól” megkaptam azt a bizalmat, ami hozzásegített ahhoz, hogy azaz legyek, ami később lettem: (remélhetőleg mások szemében is) felelős táborvezetővé. Felelősség – bizalom. Bizalom – felelősség. Tyúk-tojás dilemma? Vajon melyik a feltétele melyiknek? Az én olvasatomban első a bizalom, és ebből alakul ki a felelősségérzet.

De hogyan függ össze mindez a teremtéssel, még inkább a teremtés hetével? Isten példát állít élénk: bízik bennünk. Megteremti annak a lehetőségét, hogy felelős, szabadon gondolkodó emberek legyünk. Hogy mint amolyan „köztes generáció” az ő munkatársai legyünk. Hogy felelősen bánjunk a ránk bízottakkal. A ránk bízott emberekkel, a ránk bízott természeti értékekkel. De szépen is hangzik mindez! Mégis mindnyájan érezzük, hogy „kilóg a lóláb”, ez nagyon nincs így. És miért nem? „Minden rossz oka a bűn, amely megrontja az emberi életet. Ezért imádkozunk így: szabadíts meg a gonosztól.” Könnyű lenne most mindent a *Konfirmációs katechizmus* egykor jól megtanult szöveg-részlettel magyarázni (lásd 44. kérdés: *Miért van a világban betegség, inség, háború, halál, ha Isten gondját viseli?*), és mindent a bűnre, a sáttánra fogni. Magam nem kedvelem a világ efféle polarizálását, mert az ilyen gondolkodás, érzésem szerint, a saját felelősségünket akarja kisebbiteni.

Be kell látnunk: nem tudunk mindig felelős magatartással válaszolni Isten bizalmára. Nem azért, mert mindenáron bünt akarnánk elkövetni, hanem azért, mert sokszor mi magunk sem tudjuk, hogy mi a helyes út. Gondolkodó emberekként nem tehetjük meg, hogy az „ok-okozatok” útvesztőjében ne relativizáljunk bizonyos bűnöket (még akkor sem, ha elfogadjuk azt a lutheri tézist, miszerint Isten a bünt elítéli, de a bűnöst szereti!), ugyanakkor mégis gátat kell szabnunk a világ önpusztításának. Lehetséges lenne ez? Ha másként nem is, de tendenciaként talán igen. Ha követjük a bizalom modelljét. Illetve

csak akkor lehetséges, ha a bizalom modelljét követjük. Mert csak ennek a révén válunk felelősen cselekvő, szabad emberekké. Ahogy Augustinus fogalmaz: „Szeress, és tégy, amit akarsz!”

Szabad emberekké akkor válhatunk, ha belső kontrollunk van, és nem külső. Ha folyamatosan családásaink ellenére is – vagy éppen azokra adott válaszként – képesek vagyunk „beosztott munkatársként” bízni Istenben, egymásban, a teremtett világban: ha kialakul bennünk a Paul Ricoeur által elnevezett „második naivitás” képessége. Ez a hívő ember igazi szabadsága. És persze felelőssége. Ennek a képességnek a birtokában tudjuk tiszta szívvel, jó lelkiismerettel és a gyermekkor után is örömmel énekelni a teremtésnek ezt a végtelenül egyszerű kíséretét – amelyhez e sorok írójának ilyenformán nemcsak gitározással kapcsolatos, hanem tartalmi élményei is fűződnek:

„Dicsér az ég, nap, hold és csillagok,
fény és sötét, nap, éj és hajnalok.
Dicsér a szél, felhő és hóvihár, a víz s a tűz megannyi tiszta dallal.

Dicsér a föld, dicséri szent neved,
mint jó Atyánk táplál, adsz eledelt,
virág, gyümölcs, zöld fű, fa, hegyvidék,
tó és folyó, síkság és büszke bérc.

A nagyvilág létével énekel,
szavunkra vár, hogy hangja dal legyen,
zengjük tehát ég és föld énekét,
zengjük velük: nagy Isten, áldott légy!”

SZÜCS PETRA

A figyelmes olvasó észreveheti, hogy *Ézsaiás könyvének* kezdete, középháza és a vége nemcsak tartalmában, de a feltételezhető idői háttérben is különbözik egymástól. Az első harminckilenc fejezet egy nagy befolyású, papi próféta otthon élő gyülekezetének szól. A 40–55. fejezetek célja egy fogságba hurcolt nép erősítése. Az utolsó tizenegy fejezet viszont már szót sem ejt elhurcolásról és fogságról, hanem mintha csalódott és biztatásra, vigasztalásra szoruló néphez szólna. Vannak kutatók, akik ezt a három egységet egy prófétai könyv három részének tekintik. Legtöbbször azonban úgy gondolják, hogy inkább beszéljünk első, második és harmadik Ézsaiásról, mert így világosabbá válik, hogy a három résznek miért annyira különböző a háttér és üzenetének súlypontja.

A szerzőről azt tudjuk meg csupán, hogy önmagát Isten Lelke hatása alatt cselekvőnek tartotta, és hogy a vigasztalás a legfőbb feladata (61,1–2). Rögtön hozzá is tehetjük, hogy amikor Jézus először

ÚTITÁRSUNK, A BIBLIA

Vigasztalás ellankadtaknak

Ézsaiás könyve III. (56–66. fejezet)

mutakozott be a názáreti zsinagógában, szó szerint azt mondta magáról, amit ez a próféta is annak idején. Isten felkentjének vallotta magát, aki a szegények, a gyászolók, a foglyok, a vakok és rabok végett jött e világra. S amikor a felolvasást befejezte, kijelentette, hogy ezek a próféta-szavak most őbenne teljesedtek be.

Egy mondatrészt azonban Jézus szándékosan kihagyott a prófétai üzenetből. Gyógyítani, vigasztalni, vak szemeket megnyitni, foglyokat megszabadítani jött el, hangoztatta. Vallotta magáról, hogy ezzel itt „az Úr kedves esztendeje”. De az Ézsaiásnál itt következő mondatrészt, tudniillik hogy „Istenünk bosszúállása napját” hirdetni, elhagyta. Ilyenről Keresztelő János szeretett beszélni. Jézus azonban nem vállalta ezt a feladatot

(Lk 4,17-20). Ő teljes volt kegyelemmel és igazsággal – ahogy azt János evangélista fejezte ki.

Harmadik Ézsaiás kételkedőknek és megfásultaknak kellett hirdesse az isteni biztatást. Akik Istennel nemigen számoltak, mert hirdették, hogy „az Úr keze rövid” (59,1) – azaz nem számottevő hatalom már az emberek életében. Ez kihatott az emberek szociális viselkedésére is. Panaszt emel ezért a próféta az elnyomás és az „örállók” tehetetlensége ellen, ami egyenes következménye az Isten-nélküliségnek.

Nem nehéz észrevenni, hogy a próféta bizonyos keserűséggel kénytelen ebből a tényállásból kiindulni. Mintha csak visszatértek volna a nép régi bűnei. A gazdagoknak kisebb gondja is nagyobb annál, semmint a szegényekkel tö-

rődnek. A rossz pásztorok nem törődnek azzal, hogy a nép között gombamódra ütik fel fejüket a régi, elfelejtett hitt babonások és hiedelmek. Senkinek sem fáj a szíve, hogy Jeruzsálem romokban hever, hogy baj van az istentiszteleti élettel. Mindenki csupán a saját jólétére gondol. Mindezzel megsérti az Urat (65,3), aki ítéletet hirdet meg az elpártolók fölött.

Ám ebben nem merül ki a próféta feladata, hiszen a vigasztalásnak kötelezte el magát. Ezt pedig sajátságos módon teszi. Mindenek előtt bűnbánatra szólít fel, mint a megtisztulás legfőbb feltételére. De ezt sem parancsoló formában teszi, hanem úgy, hogy maga is beáll, jó lelkipásztor módján, a bűnbánatot tartók közé: „Ó, ne haragudj Uram feletted, és ne mindörökké emlékezzeél meg álnokságaink-

ról.” (64,8) Azután feleleveníti a régi próféták nagy álmát a felépítendő és dicsőséges Jeruzsálemről: „Meghajolva járulnak eléd sanyargatóid fia (..) és így neveznek: az Úr városa.” (60,14) Új teremtés lesz az, „mert Jeruzsálemet vigasztalásra teremtem, népet pedig örömmre” (65,17). Ez az öröm csak fokozódik, ha az Úr munkája eredményeképpen még a természet is visszatér eredeti állapotába: „A farkas a bárányal együtt legel.” (65,25)

Ekkor lesz igazán „imádság háza minden nép számára” az Isten temploma (56,7), amire Jézus is hivatkozik, amikor megtisztítja a templomot (Mk 11,17). És ez legyen vigasz a megtért és megújult népnek is, mert jön az Úr végső, nagy szabadítása:

„Mondjátok meg Sion leányának: Jön már Szabadítód!” (62,11) Ennek az üzenetnek végső beteljesedését ünnepli Isten népe Jézus jeruzsálemi bevonulásakor is (Mt 21,5). Így él tovább harmadik Ézsaiás üzenet teljes értelmével ma is.

GÉMES ISTVÁN

ÚTI-TÁRSALGÓ

„Hosszú és gyümölcsöző együttműködésben bízunk”

Beszélgetés Mátyás Attila nagyváradai evangélikus lelkésszel

A Magyar Evangélikus Konferencia alapszabályzatában többek között ezt olvashatjuk: „Feladatának érzi (...), hogy a magyar anyanyelvű evangélikus (protestáns) közösségek és személyek egymást és intézményeiket megismerhessék...” Ezt komolyan véve került sor arra a szószékcsere, melynek keretében tavaly nyáron, dr. Blázy Árpád budapest-kelenföldi lelkész szolgált Nagyváradon, míg idén júniusban Mátyás Attila nagyváradai evangélikus lelkész prédikált Kelenföldön. A visszahívás apropóját a Budai és Kolozsvári Egyházmegye közös lelkészi munkaközösségi ülése adta, melyet 2009. június 15–17. között tartottak Piliscsabán. Ez alkalomból beszélgettem a vendég igehirdetővel.

– Milyen nemzetiségű hívek tartoznak ezekhez a gyülekezetekhez, magyarok és németek, illetve szászok, vagy vannak románok is?

– Híveinknek túlnyomó többsége magyar anyanyelvű, de vannak német ajkú egyháztagjaink is. Az ilyen gyülekezetekben, mint például Kolozsvár, Nagyvárad vagy Marosvásárhely az istentiszteletek magyar, illetve német nyelvűek. Bukarestben van az egyetlen hozzánk tartozó román egyházközösség. Ennek szolgálati nyelve természetesen a román. Nagylakon és környékén szlovák evangélikusok is élnek, akik szintén hozzánk tartoznak.

– Mi is kisebbségi egyház vagyunk, de Önök még inkább azok. Ismerik-e egymást a lelkészek, és a nagy távolságok ellenére szoktak-e találkozni?

– Igen, rendszeresen szoktunk egymással találkozni lelkészi értekezleteken, gyűléseken vagy különféle rendezvények alkalmával. A lelkészek jól ismerik egymást, és általában örvendenek a különféle találkozási lehetőségeknek. Természetesen megessik az is, hogy a távolságok és a szolgálati elfoglaltság miatt néha egy-egy kollégának le kell mondanai a találkozásraól.

– Tudjuk, hogy a Brassói Egyházmegye is tartott már LMK-t a Békés megyeiekkel közösen. Hogyan fogadták annak a híré, hogy Blázy Árpádné, a kelenföldi gyülekezet lelkésze, aki egyben Maek-küldött is, püspökükkel egyeztetve indítványozta a Kolozsvári és Budai Egyházmegye közös összejövetelét?

– A közös LMK nekem személy szerint örvendetes alkalmat jelent az ismerkedésen kívül a tapasztalatok megosztására, a közös szolgálati készülésre és azonos gyökerű identitásunk erősítésére. Református testvéreink ebben a vonatkozásban jóval előttrünk járnak. Úgy gondolom, hogy nekünk evangélikusoknak is össze kell egymással fogni és azokat a mesterséges válaszfalakat, amelyekkel minket egymástól mesterségesen elszakították, át kell hidalni, hiszen szinte minden családnak vannak olyan tagjai, akik a határ túlsó oldalára kényszerültek.

– Az első közös összejövetel Önöknél, Erdélyben, Torockószentgyörgyön valósult meg. A mostani ennek folytatásaként nálunk, Piliscsabán. Hogyan sikerültek ezek az alkalmak?

– Mindkét alkalommal nagyon jó volt a

hangulat. Örvendtünk egymásnak, és abban bízunk, hogy ez az együttműködés egy hosszú és mindkét fél számára gyümölcsöző folyamattá alakul.

Hálásak vagyunk Istennek, hogy ma szabadon és együtt vizsgálhatjuk a lehetőségeket, gondolkodhatunk a megoldásokon, és egymás bizonyágtételéből erősödhetünk a szolgálatban, a hitben. Hisszük azt, hogy mindez erősebbé tesz bennünket, és javára válik annak a nemzetnek, amelynek mi is tagjai vagyunk.

A két gyülekezet lelkésze – Mátyás Attila és dr. Blázy Árpád

– Kérem, mutassa be röviden gyülekezetét, a nagyváradai evangélikus gyülekezetet!

– A nagyváradai evangélikusok 1812-ben alapították meg a mai gyülekezetet. A 20. század elején még ezerkétszáz tagot számláló közösség ma hatszázötven taggal rendelkezik. A 80-90-es években sok fiatal menekült külföldre, alig van olyan család, amelynek minden tagja szülőföldjén maradt volna. Ennek ellenére a közösségünk nem öregedett ki, és az évenkénti létszámfogyatkozás is minimális. 2007-ben például egy személlyel még gyarapodott is. Inkább az a gond, hogy annak a generációnak a nagy részének, amelyiknek ma gyereke kellene, hogy szülessen, valahol idegenben van a lakhelye. De az Unióban ez a kívándorlási folyamat szinte teljesen leállt, sőt már olyanok is vannak, akik végérvényesen visszatelepedtek.

Az istentiszteleteket magyar és német nyelven tartjuk, mivel ötven német ajkú egyháztagunk is van.

2000 szeptemberétől gyülekezetünk óvodát működtet, amelynek magyar, német és angol csoportjában évente hetven-hetvenöt óvodás ismerkedik meg – a tanulás mellett – Isten csodálatos dolgaival. A gyerekek általában naponta több mint száz ember van kapcsolatban intézményünkkel, egyházunkkal, és biztosítja a kapcsolatot a váradai társadalom nem evangélikus rétegeivel. Hisszük, hogy a gyerekek egészséges vallásos nevelésén keresztül segítséget nyújtunk a megújulásra és közösségeink hitbéli újjászületésére. Tervezzük, hogy Isten segítségével ősztől egy bölcsődés csoportot is indítunk, hogy felkaroljuk a csecsemők gondozását, hisz jelenleg Nagyváradon egyetlen magyar bölcsőde sem működik.

Sok a teendő más területen is, „az aratnivaló sok, a munkálás kevés, kérjük az aratás Urát, hogy küldjön munkásokat az aratásba”.

MÁDY REZSŐNÉ

(A fenti interjú sajnálatos technikai akadályok miatt nem jelenhetett meg lapunk előző számában. A szerzőtől ezúton is elnézést kérünk. – A szerk.)

Határtalan lelkésztalálkozó

Két évvel ezelőtt két hazai határ menti evangélikus egyházmegye – a Győr-Mosoni és a Soproni – szervezte meg az osztrák, szlovák és magyar határ közelében szolgáló lelkészek találkozóját. A révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban zajlott rendezvény olyan sikeres volt, hogy a résztvevők úgy döntöttek, megismétlik. A következő évben Szlovákia lett volna a helyszín, ám technikai akadályok miatt akkor elmaradt a tanácskozás. Idén aztán a burgenlandi lelkészek jelezték, hogy szívesen helyet adnának az eseménynek.

A találkozót végül október 5–7. között rendezték meg a hétezer lakost számláló burgenlandi kisvárosban, Oberwartban (Felsőőr). A várossá nyilvánításának hetvenedik évfordulóját idén ünneplő település a burgenlandi evangélikusok egyik központja, hiszen míg Ausztriában az evangélikusok aránya mindössze tizenhárom százalék, addig Oberwartban eléri az ötvenet. A kisváros közvetlen körzetében tizenkét anyagyülekezet található, közöttük Siget in der Wart (Órisziget), ahol még mindig van magyar nyelvű istentiszteleti szolgálat.

A lelkészkonferencián az Ausztriai Evangélikus Egyház a legmagasabb szinten képviseltette magát, hiszen a teljes burgenlandi lelkészi kar mellett eljött dr. Michael Bünker püspök és dr. Hannelore Reiner főtanácsos is. Mellettük három szlovák és nyolc magyar lelkész vett részt a találkozón.

A konferencia úrvacsorai istentisztelettel kezdődött, az igehirdetés szolgálatát Michael Bünker végezte, a liturgiai szol-

gálatban Koháry Ferenc lébényi és Kalinacsák Balázs nemescsói lelkész volt a segítőségére.

A tanácskozás fókuszában az a jelenség állt, amely „Damoklesz kardjaként” lebeg minden lelkész feje fölött: a kiégés veszélye. A vitaindító előadást Hannelore Reiner tartotta. A téma felvezetése és megbeszélése után a szlovák, majd a magyar képviselők mondták el e téren saját egyházukban tapasztalható helyzetet. Magyar részről Welter Rezso adott tájékoztatást, akivel egyébként a burgenlandi rádió magyar nyelvű szerkesztősége interjút készített.

A tanácskozáson túl a vendéglátók további programokat szerveztek a résztvevőknek. Először a helyi református gyülekezet vendégei voltak. A házigazda, Guthy László református lelkész bemutatta egy részről a református gyülekezetet, más részről pedig Ausztria legrégebbi protestáns templomát, az 1771–1773 között épült református istenházát. Az egybegyűlteket ezután kísérték az evangélikus temetőbe, és közös imát mondtak annál a sírnál, ahová azokat a csecsemőket temették, akik koraszülés vagy abortusz miatt halva jöttek a világra. Harminckét ilyen csecsemő neve van feljegyezve a síremlékre. Megrendítő volt látni a sírra helyezett sok kicsiny játékot és plüssállatot...

A búcsústre az egyik helyi vendéglőben került sor. A résztvevők a város vendégei voltak. Itt köszöntötte az osztrák, szlovák és magyar lelkészeket Gerhard Pongracz polgármester, aki nem mellékesen maga is evangélikus vallású.

KISS MIKLÓS

Testvérek innen és túl

Evangélikus testvér-gyülekezeti kapcsolatok a Kárpát-medencében címmel 2009 szeptember és decembere között négyrészes előadás- és beszélgetéssorozatot szervez az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) és a Magyar Evangélikus Konferencia (Maek). Minden hónap második csütörtökén egy-egy határon túli evangélikus közösség, illetve anyaországi testvérgyülekezete mutatkozik be a budapesti józsefvárosi evangélikus templomban.

A szeptemberi, első összejövetelnek, amelyen a felvidéki Gömör és Budaörs képviselői voltak a meghívottak, különös színezetet adott, hogy ugyanazon a napon – a kiala-

zekasvársánd és az anyaországi Lovászpátona evangélikus közösségeinek testvérkapcsolatáról szólt Horváth Csaba és Dechertné Ferenczy Erzsébet, a két gyülekezet lelképászta.

Az erdélyi lelkész otthoni, mindennapi helyzetüket az Úrtól az imádságára kapott igei válaszal úgy jellemezte, hogy a szekularizált környezetben az Isten olyan próba elé állítja hitüket, szolgálatukat, mint amilyen Dániel és két társa számára a tüzes kemence volt. „Hisszem azt, hogy a megpróbáltatások tüzes kemencéjében számunkra is ott van az angyal” – fejezte be gondolatébresztő előadását.

A magyarországi lelkész hosszán met-sélt gyülekezetük több testvérkapcsolatá-

kult külpolitikai helyzetre tekintettel – találkozott a két ország kormányfője. (Az alkalomról az Evangélikus Élet szeptember 20-ai száma bővebben tudósít. – A szerk.)

Októberben – Zászkaliczky Péter nyugalmazott lelkész áhátata után – az erdélyi Fa-

ról és arról, hogy mindegyik milyen sok örömmel és testvéri kötelékkel ajándékozta meg a közösséget. Az alkalom végén a hallgatóságnak lehetősége nyílt hozzászólásaik elmondására.

BODA ZSUZSA

HÍREK, KITEKINTÉS

Jeruzsálem, Izrael. A város leg-régibb, körülbelül háromezer-hétszáz éves falát fedezték fel ásátások során. A falat, amelyhez őrtornyok is tartoztak, jóval a zsidók honfoglalása előtt a kánaániták építették igen fontos vízforrásuk védelmezésére.

Augsburg, Németország. Egy német kutató most megjelent könyvében elrettentő és leleplező adatokat közöl a magzatelhajtás világméretű üzletéről. Az egyik legismertebb német orvos, akinek két nagyvárosban is van erre specializált klinikája, évenként háromezer műtéttel 1,3 millió eurót keres. A magzatelhajtásban statisztikailag Oroszország vezet, ahol ezer terhességből átlagosan negyvenötöt szakítanak meg. A listán Magyarország a negyedik helyen áll (22,3), messze Olaszország (10,7), Németország (7,1) és Svájc (6,5) előtt. Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) pedig a nemek felborult arányát panaszolja: míg azelőtt 100 : 106 volt a férfiak és nők aránya, addig ma Kínában, Indiában, Nepálban és Vietnámban már 140 : 100 az arány. Ezekben az országokban csak fiúgyermek megszületését engedélyezi az állam.

Owosso, USA. Nyílt utcán lőttek le egy férfit, aki évek óta egy klinika előtt csendesen, de kitartóan tüntetett a magzatelhajtás ellen. A harminchárom éves tettest letartóztatták.

Freising, Németország. Miután a jelenlegi pápa regnálása alatt a római katolikus és protestáns egyházak ökumenéjének nem sok jövője van, annál erőteljesebben igyekszik Róma párbeszédet folytatni a keleti ortodoxokkal. Bár *Walter Kasper* bíboros, a Keresztény Egység Pápai Tanácsának elnöke óvott a túlzott egyesülési reményektől, egy itteni konferencia háromszáznyolcvan résztvevője a közeledés feletti örömét fejezte ki.

Szófia, Bulgária. Az október 16–23. között Cipruson megtartandó ortodox–római katolikus gyűlésre a bolgár egyház nem küld képviselőt. Így döntött a Szent Szinódus azzal a megokolással, hogy az ortodox és a római katolikus tanítás között semmi egyezés nincs. Legfeljebb diakóniai vonalon tudnának együttműködést elképzelni.

Athén, Görögország. Ortodox papok és szerzetesek gyűltek össze, és „ökumenizmus elleni hitvallást” fogadtak el, amelyben elítélik saját egyházuk minden ökumenikus törekvését. Szerintük a nyugati, „össz-tévtanítású” protestáns egyházakkal való tárgyalás már eleve megsérti az „egy, szent, katolikus és apostoli egyház” tanát.

Aurich, Németország. A helyi esperest, *dr. Karl-Hinrich Manz-két* választotta püspökévé a Schaumburg-Lippei Evangélikus Egyház. A legkisebb németországi lutheránus egyháznak huszonnégy gyülekezetben hatvan-ezer tagja van.

Kassel, Németország. „Béreljen lelkész!” – ezzel az ajánlattal lépett a nyilvánosság elé az egyik helyi lelképásztor. Egyórányi idejét bárkinek rendelkezésére

bocsátja, aki „kibérli” őt. Előjegyzési naptára máris megtelt.

Moszkva, Oroszország. A kormány 2012-től hit- és erkölcsant kíván bevezetni az iskolákban. Egyelőre a nyolcvankilencből tizenkilenc régióban próbálják ki a javaslatot. Az új tantárgynak a valláskultúrával ugyanúgy kell foglalkoznia, mint a világi erkölcsstannal.

Berlin, Németország. Az evangélikus Johannesstift öt római katolikus idősök otthonát vette át Hannoverben. Az intézményekben ötszáznyolcvan dolgozó végzi munkáját.

Bagdad, Irak. *L. Sako* érsek szerint „nagy félelemben” élnek az iraki keresztények, akiknek a száma negyvenezerre csökkent. Legtöbbjük igyekszik kivándorolni, hiszen az iszlám szélsőségesek kifejezetten „vadásznak” a keresztényekre.

Hannover, Németország. Az evangélikus egyházban egyre hevesebben folyik a vita a magánygónás bevezetéséről. Az emberiség mai elesett állapotában sokan látják elérkezettnek az időt arra, hogy az evangélikus egyház visszatérjen ahhoz a *Lutherhez*, aki nagyra értékelte a gyónást, és maga is hetenként járt gyónatójához, *Johannes Bugenhagenhez*.

Krakkó, Lengyelország. A nagy világvallások háromszáz vezetője tanácskozott politikusokkal a vallásközi béke fontosságáról a II. világháború kitörésének hetvenedik és a berlini fal leomlásának huszadik évfordulóján. A kongresszus szenvedélyes hangú békefelhívást bocsátott ki.

Berlin, Németország. Az ország legismertebb plasztikai sebész megelégtelt, hogy jól jövedelmező klinikáját egyre több tizenégy-tizenöt éves keresi fel azzal a kéréssel, hogy orrát, száját, állát „igazítsa hozzá” egy-egy filmszínélő vagy sportsztár formájához. Legtöbbjét azzal küldi el, hogy „az a fontosabb, ami a fejben, nem az, ami a fejen van”.

Phenjan, Észak-Korea. A kommunista országban tett látogatást az EKD küldöttsége, hogy tájékozódjon a keresztények helyzetéről. *Wolfgang Huber* püspök találkozott a kormány által engedélyezett „Keresztény Föderáció” elnökével, *Kang Yong Soppal*, aki megköszönte, hogy a nyugati kereszténység nem feledkezett meg róluk.

Berlin, Németország. Ebben a gazdag országban egyre magasabb a segélyezésre szoruló gyermekek száma, pedig az állam húsz százalékkal több pénzzel segíti az elszegényedett családokat, mint a legtöbb európai ország. Valószínűleg utánozni kellene a dánokat és a svédeket, akik a szociális segélynek csak húsz százalékat adják a családoknak, nyolcvanat viszont iskolákra és óvodákra, valamint egyéb oktatási intézményekre költenek.

Kalinyingrád, Oroszország. Az egykori Königsbergben és környékén, amely ma is Oroszországhoz tartozik, a rendszerváltás óta már negyvenöt új evangélikus gyülekezet született újjá.

Most nagy zavart okozott az Orosz Ortodox Egyház, amely magának követeli az egykori evangélikus dómot. A dóm 1945-ig az evangélikus egyház tulajdona volt. Most az államé, múzeumot és hangversenytermet rendeztek be benne, valamint ott őrzik a város nagy szülőltjének, a filozófus *Immanuel Kantnak* a síremlékét.

Rabat, Marokkó. A 2003-i évi vallási reform döntése értelmében nők is taníthatnak vallást. A muszlim prédikátornők első nemzeti kongresszusán felolvasták *VI. Mohamed* marokkói király levelét. A király azt kívánja tőlük, hogy „türelmes iszlámot” prédikáljanak, küzdjenek a nők elnyomása, az iszlám vallás téves magyarázata és túlzó alkalmazása ellen.

Dakka, Banglades. „A föld legmélyebben fekvő” muszlim országában alig fél százalék a keresztények aránya. Most nagy öröm érte őket: *Promod Mankin* hetvenéves ügyvéd és egyben gyakorló keresztény lett az ország művelődési minisztere.

Tbiliszi, Grúzia. *II. Ilja*, a Grúz Ortodox Egyház pátriárkája megelégtelt, hogy az országban egyre kevesebb gyermek születik. Kihirdette hát, hogy minden ortodox család harmadik és negyedik gyermekét személyesen kereszteli meg és keresztgyermekévé fogadja. Ezzel valóságos „babyboom” tört ki, és hétezerháromszáz gyermekkel nőtt az élveszületettek száma. Az idős pátriárka hét tömegkeresztelésen több mint háromezer gyermeket keresztelt meg.

Hanoi, Vietnam. Egy negyvenéves anyát négy mázsa rizs beszolgáltatására kötelezték, mert már négy „fölsleges” gyermeket szült. Az állam minden szülőlt megbüntet, akinek két gyermeknél többje van. A megbüntetett asszony évi hét mázsa rizst tud termelni azon a parcellán, amelyet az állam bocsát neki megművelésre.

Rio de Janeiro, Brazília. Az „Is-ten Országának Egyetememes Egyháza” nevű legsikeresebb brazil szekta alapítója, *Edir Macedo* és vezérkara hirtelen felkeltette a São Paulo-i államügyészség érdeklődését. 2003–2008 között a többnyire koldusszegény hívektől több mint másfél milliárd eurónyi összeget szedtek be, és a pénzből egyrészt óriási kereskedelmi hálózatot építettek ki, részben pedig külföldi vállalkozásokat alapítottak. Macedo tulajdonosa egy hatalmas tévéműsor, több rádióállomásnak, három napilapnak, valamint egy-egy utazási és légitaxi-társaságnak. Saját rádióadója most hatalmas hírverésbe kezdett annak bizonyítására, hogy az államügyészség „irigyek kampányának” eszköze lett.

Magdeburg, Németország. A parlamenti választások kapcsán az egyházi emberek minden szavára azonnal reagálnak a politikusok. Ennek egyik példája, hogy a kereszténydemokrata frakcióvezető kijelentette: a nyugalmazott magdeburgi püspök helytelenül teszi, hogy a zöldek és a szociáldemokraták mellett áll ki.

A zászló közepe nem maradhat üresen

Az '56-os forradalom egyik sokatmondó szimbóluma a lyukas nemzeti lobogó, melynek közepéből a forradalmárok kitepték a zarnokságot jelképező Rákosi-címert. Minden tisztulás, megújulás egy határozott nemmel, a régi elutasításával kezdődik. Ma sokakat kísért a minden és mindenkit tagadó keserűség szelleme. Pedig fontos, hogy a határozott nemet világos igen is kövess. A zászló szíve-közepe nem maradhat üresen!

Ezekben a napokban nemcsak az ötvenhárom évvel ezelőtti forradalom és szabadságharc emlékét szeretnénk méltóképpen megünnepelni. Október – többek között – a négyszázkilencvenkét évvel ezelőtti lelki forradalom, a reformáció hónapja. *Luther Márton* is először egy határozott nemet fogalmazott meg mindarra a deformációna, lelki-szellemi szennyeződésre, ami másfél évezred alatt rárakódott Krisztus testére, az anyaszent-egyházra. Ő is a centrumot, az

egyházi élet szíve-közepe akarta megtisztítani és feltölteni az ősi bibliai forrásból. Az újra felfedezett isteni kincsek mindmáig friss, mi több, frissítő ajándékok: egyedül Jézus Krisztus, egyedül a belé kapaszkodó hit, az általa nyert kegyelem és a róla tanúskodó Szentírás.

Ma is kulcskérdés: mi vagy ki uralkodik a szívünkben, ki lép életünk centrumába. Arról a bizonyos legelső vasárnapról, az első feltámadási ünnepéről így tudósít János evangélista: bár a félelem miatt a tanítványok zárt ajtóik mögött szorongtak, Jézus belépett, megállt közepén, és így köszöntötte őket: „Békesség néktek! Ahogy engem elküldött az Atya, én is elküldelek titeket.” (Jn 20,21)

Istennek ez a békessége, amely minden kínzó ürességet betölt, és minden értelmet meghalad, őrizze meg szívünket és gondolatainkat, közös ünneplésünket és hétköznapijainkat az Úr Jézus Krisztusban!

GÁNC S PÉTER

Evangélikus testvér-gyülekezeti kapcsolatok a Kárpát-medencében

Az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) és a Magyar Evangélikus Konferencia (Maek) 2009 őszi programjának hátralévő előadásai

Az előadások minden hónap második csütörtökjén 17 órakor kezdődnek. Helyszín: a józsefvárosi evangélikus templom (Budapest VIII., Úllői út 24.).

- November 12.: Muravidék (Szlovénia), Bodóhegy–Surd • Áhítat: „...egy a ti mesteretek, ti pedig mindnyájan testvérek vagytok.” (Mt 23,8) – Zászkaliczky Pál • Előadó: Mitja Andrejek, Smidéliusz Zoltán
- December 10.: Órvidék (Ausztria), Órisziget–Nemescsó • Áhítat: „...ha majd megtérsz, erősítsd atyádfiait...” (Lk 22,32) – Solymár Mónika • Előadó: Mag. Otto Mesmer, Kalincsák Balázs

*A genfi magyar evangélikus gyülekezet
október 25-i alkalmán Gáncs Péter,
a Magyarországi Evangélikus Egyház Déli
Egyházkerületének püspöke szolgál igehirdetéssel.
Az istentisztelet 11 órakor kezdődik
a genfi St. Leger utcai kápolnában.*

ÚTITÁRS

Magyar evangéliumi lap
Megjelenik hatszor egy évben
Kiadja a Magyar Evangélikus Konferencia (Maek)
1088 Budapest, Puskin utca 12. (telefon: +36 1/338-2302)

Felelős kiadó: Pröhle Gergely elnök
Felelős szerkesztő: Szűcs Petra
(telefon: +36 20/824-8854, e-mail: szucs.petra@freemail.hu)
Megrendelés, információ: Zászkaliczky Pál (e-mail: maek@lutheran.hu)

A lap ingyenes, a nyomda- és postaköltségre adományokat kérünk és elfogadunk.
Bankszámla: Magyar Evangélikus Konferencia, Budapest, Raiffeisen Bank
Bankszámlaszám (belföldről): 12010886-00146767-00100002
(külföldről) IBAN: HU 43 1201 0886 0014 6767 0010 0002
SWIFT: UBRTHUHB